2026-yil
9(2)-son

“FAN VA TA’LIM YANGILIKLARI”

ILMIY - METODIK

JURNALI

saen.uz

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI
JURNALI

2026-yil
9(2)-son

Bosh muharrir:
Shoumarov G‘ayrat Bahromovich, psixologiya fanlari doktori, akademik

Bosh muharrir o‘rinbosari:
Qodirov Umarali Do‘stqobilovich, psixologiya fanlari doktori (DSc), professor

Mas’ul kotib:
Muqimov Alisher

Texnik muharrir:
Qarshiyev Jamshid Murotaliyevich, pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD), dotsent

TAHRIR HAY’ATI:

01.00.00 – FIZIKA-MATEMATIKA FANLARI
Ayupov Shavkat Abdullayevich, fizika-matematika fanlari doktori, akademik
A’zamov Abdulla, fizika-matematika fanlari doktori, akademik
Zohidov Erkin A’zamovich, fizika-matematika fanlari doktori, professor

02.00.00 – KIMYO FANLARI
Normaxamatov Nodirali Soxobataliyevich, kimyo fanlar doktori, professor
Tojibayev Komiljon Sharobitdinovich, kimyo fanlar doktori, akademik

03.00.00 – BIOLOGIYA FANLARI
Abdurahmonov Ibrohim Yo‘lchiyevich, biologiya fanlari doktori, akademik
Sulaymonov Botirjon Abdushukurovich, biologiya fanlari doktori, akademik

04.00.00 – GEOLOGIYA-MINERALOGIYA FANLARI
Fayziyev Abdulhaq Radjabovich, geologiya-mineralogiya fanlari doktori, professor
Husanov Sultonboy To‘xtayevich, geologiya-mineralogiya fanlari doktori, professor

05.00.00 – TEXNIKA FANLARI
Allayev Qahramon Rahimovich, texnika fanlari doktori, akademik
Majidov Inom Urishevich, texnika fanlari doktori, professor
Turobjonov Sadritdin Maxamatdinovich, texnika fanlari doktori, akademik
Shaumarov Said Sanatovich, texnika fanlari doktori, professor

06.00.00 – QISHLOQ XO‘JALIGI FANLARI
Namozov Shodmon Ergashovich, qishloq xo‘jaligi fanlari doktori, akademik
Shoumarov Hikmat Bahromovich, qishloq xo‘jaligi fanlari nomzodi, professor

07.00.00 – TARIX FANLARI
Ziyo Azamat Hamid o‘g‘li, tarix fanlari doktori, akademik
Sagdullayev Anatoliy Sagdullayevich, tarix fanlari doktori, akademik
Yusupova Diloram Yunusovna, tarix fanlari doktori, akademik

08.00.00 – IQTISODIYOT FANLARI
Abdurahmonov Qalandar Xodjayevich, iqtisod fanlari doktori, akademik
Musayev Behzod Anvarovich, iqtisod fanlari nomzodi
To‘xliyev Nurislom, iqtisod fanlari doktori, akademik
G‘ulomov Saidahror Saidahmedovich, iqtisod fanlari doktori, akademik

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI
JURNALI
2026-yil
9(2)-son

09.00.00 – FALSAFA FANLARI
Nazarov Qiyom Normirzayevich, falsafa fanlari doktori, professor
Saifnazarov Ismoil Saifnazarovich, falsafa fanlari doktori, professor

10.00.00 – FILOLOGIYA FANLARI
Mengliyev Baxtiyor Rajabovich, filologiya fanlari doktori, professor
Sirojiddinov Shuhrat Samariddinovich, filologiya fanlari doktori, akademik
Xidirov Rajab Gulmatovich, filologiya fanlari nomzodi, dotsent (Tojikiston)

11.00.00 – GEOGRAFIYA FANLARI
Nigmatov Asqar Nigmatullayevich, geografiya fanlari doktori, professor
Tojiyeva Zulxumor Nazarovna, geografiya fanlari doktori, professor

12.00.00 – YURIDIK FANLAR
Rustamboyev Mirzayusuf Hakimovich, yuridik fanlar doktori, professor
Saidov Akmal Xolmatovich, yuridik fanlar doktori, akademik
Xolmo'minov Jumanazar Toshtemirovich, yuridik fanlar doktori, professor
Qodirov Bobiromon Bekmurodovich, yuridik fanlar doktori, professor

13.00.00 – PEDAGOGIKA FANLARI
Djurayev Risboy Haydarovich, pedagogika fanlari doktori, akademik
Ibraimov Xolboy, pedagogika fanlari doktori, akademik
Musurmonova Oynisa, pedagogika fanlari doktori, professor
Umarov Bahrom Norboyevich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent

14.00.00 – TIBBIYOT FANLARI
Akilov Xabibulla Ataullayevich, tibbiyot fanlari doktori, professor
Nazirov Feruz Gafurovich, tibbiyot fanlari doktori, akademik

15.00.00 – FARMATSEVTIKA FANLARI
Abdullabekova Viloyat Nurillabekovna, farmatsevtika fanlari doktori, professor
Tulaganov Abduqodir Abdurahmonovich, farmatsevtika fanlari doktori, professor

16.00.00 – VETERINARIYA FANLARI
Daminov Asadullo Suvonovich, veterinariya fanlari doktori, professor
Jabborov Shuhrat Abdumajidovich, veterinariya fanlari doktori, professor
G'afurov Aktam G'afurovich, veterinariya fanlari doktori, professor

17.00.00 – SAN'ATSHUNOSLIK FANLARI
Ahmedova Nigora Rahimovna, sanatshunoslik fanlari doktori, professor
Hakimov Akbar Abdullayevich, san'atshunoslik fanlari doktori, akademik

18.00.00 – ARXITEKTURA FANLARI
Nozilov Dodo Avazovich, arxitektura fanlari doktori, professor
Uralov Axtam Sindarovich, arxitektura fanlari doktori, professor

19.00.00 – PSIXOLOGIYA FANLARI
Abdusamatov Hasanboy Usmonjon o'g'li, psixologiya fanlari doktori, professor
Barotov Sharif Ramazonovich, psixologiya fanlari doktori, professor
Karimova Vasila Mamanosirovna, psixologiya fanlari doktori, professor
Halimova Mashraboy Vohidovna, psixologiya fanlari doktori, professor
Lazar Drajeta, psixologiya fanlari doktori, professor, Belgrad, Serbiya
Karpinskiy Konstantin Viktorovich, psixologiya fanlari doktori, professor, Grodno, Belarussiya
Boboyeva Sayyora Boboradjabovna, psixologiya fanlari doktori, professor, Tojikiston
Suletbayeva Ella Serikbayevna, psixologiya fanlari doktori, dotsent

Turaxonov Abdukarim Eshkuziyevich, psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori, dotsent
22.00.00 – SOTSIOLOGIYA FANLARI
Bekmurodov Mansur Bobomurodovich, sotsiologiya fanlari doktori, professor
Toshmuhamedova Dilorom Gafurdjanovna, sotsiologiya fanlari doktori

23.00.00 – SIYOSIY FANLAR
Avazov Komil Xolliyevich, siyosiy fanlar bo'yicha falsafa doktori
Fayzullayev Alisher Omonullayevich, siyosiy fanlar doktori, professor
Hasanov Otabek Abdurashidovich, siyosiy fanlar doktori
Paxrutdinov Shukritdin Ilyasovich, siyosiy fanlar doktori, professor
Omonov Baxtiyor Axtamovich, siyosiy fanlar doktori, professor
Quronboyev Qahramon Qo'chqorovich, siyosiy fanlar doktori, professor

24.00.00 – ISLOMSHUNOSLIK FANLARI
Ibrohimov Ne'matulla, filologiya fanlari doktori, akademik
Islomov Zohidjon Mahmudovich, filologiya fanlari doktori, professor

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI
JURNALI
2026-yil
9(2)-son

UDK 159.9.072.5:316.6

Mirzayev Olim Saforovich,
Mirzo Ulug'bek nomidagi O'zbekiston Milliy universiteti "Psixologiya" kafedrasi katta o'qituvchisi, psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)

"UY–DARAXT–ODAM" PROYEKTIV METODIKASI ORQALI SHAXS XUSUSIYATLARINI O'RGANISHNING USLUBIY JIHATLARI

Annotatsiya. Mazkur maqola "Uy–Daraxt–Odam" proyektiv metodikasi orqali shaxs xususiyatlarini o'rganishning uslubiy jihatlariga bag'ishlangan. Maqolada "Uy–Daraxt–Odam" proyektiv metodikasining psixologik mazmuni, uning shakllanishi va rivojlanishiga doir ilmiy yondashuvlar, proyektiv metodlarning psixodiagnostik imkoniyatlari, metodikaning shaxs xususiyatlarini o'rganishdagi o'rni, tasviriy materiallarni psixologik tahlil qilish mezonlari, uy, daraxt va odam obrazlarining psixologik mazmuni, grafik belgilar orqali shaxsning individual-psixologik xususiyatlarini aniqlash imkoniyatlari yoritilgan. Shuningdek, metodikani qo'llashning uslubiy talablari va olingan natijalarni kompleks psixodiagnostik yondashuv asosida talqin qilish masalalari tahlil qilingan. Tadqiqot natijalari "Uy–Daraxt–Odam" proyektiv metodikasidan shaxs xususiyatlarini o'rganishda qo'shimcha psixodiagnostik vosita sifatida foydalanish imkoniyatlarini ko'rsatadi.

Kalit so'zlar: "Uy–Daraxt–Odam" proyektiv metodikasi, proyektiv metodlar, psixodiagnostika, shaxs xususiyatlari, individual-psixologik xususiyatlar, grafik tasvir, psixologik tahlil, diagnostik mezonlar, metodik yondashuv, shaxs diagnostikasi, psixologik talqin, proyektiv diagnostika.

МЕТОДИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ИЗУЧЕНИЯ ОСОБЕННОСТЕЙ ЛИЧНОСТИ С ПОМОЩЬЮ ПРОЕКТИВНОЙ МЕТОДИКИ «ДОМ–ДЕРЕВО–ЧЕЛОВЕК»

Аннотация. Данная статья посвящена методическим аспектам изучения особенностей личности с помощью проективной методики «Дом–Дерево–Человек». В статье рассматриваются психологическое содержание данной методики, научные подходы к её формированию и развитию, психодиагностические возможности проективных методов, роль методики в изучении личностных особенностей, критерии психологического анализа изобразительного материала, психологическое содержание образов дома, дерева и человека, а также возможности определения индивидуально-психологических особенностей личности посредством графических признаков. Особое внимание уделяется методическим требованиям

применения методики и комплексной интерпретации полученных результатов в рамках психодиагностического подхода.

Ключевые слова: проективная методика «Дом–Дерево–Человек», проективные методы, психодиагностика, личностные особенности, индивидуально-психологические особенности, графическое изображение, психологический анализ, диагностические критерии, методический подход, диагностика личности, психологическая интерпретация, проективная диагностика.

METHODOLOGICAL ASPECTS OF STUDYING PERSONALITY CHARACTERISTICS USING THE HOUSE–TREE–PERSON PROJECTIVE TECHNIQUE

Abstract. This article examines the methodological aspects of studying personality characteristics using the House–Tree–Person projective technique. It discusses the psychological content of the technique, scientific approaches to its development, the psychodiagnostic potential of projective methods, the role of the technique in studying personality characteristics, criteria for the psychological analysis of drawings, the psychological significance of the house, tree, and person images, and the possibilities of identifying individual psychological characteristics through graphic features. Particular attention is paid to methodological requirements for administering the technique and to the comprehensive interpretation of the obtained results within a psychodiagnostic framework.

Keywords: House–Tree–Person projective technique, projective methods, psychodiagnostics, personality characteristics, individual psychological characteristics, graphic image, psychological analysis, diagnostic criteria, methodological approach, personality assessment, psychological interpretation, projective diagnostics.

Kirish. Hozirgi kunda shaxsning individual-psixologik xususiyatlarini chuqur o‘rganish, uning ichki kechinmalari, munosabatlari, ehtiyojlari va psixologik holatini aniqlash psixologik diagnostikaning muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Inson shaxsining ichki psixologik xususiyatlari har doim ham bevosita suhbat, kuzatish yoki standartlashtirilgan savolnomalar orqali to‘liq namoyon bo‘lavermaydi. Shu sababli psixologik diagnostikada shaxsning ongli nazoratidan nisbatan xoli bo‘lgan psixologik xususiyatlarni aniqlash imkonini beruvchi proyektiv metodlardan foydalanishga alohida e’tibor qaratilmoqda.

Proyektiv metodlar shaxsning ichki kechinmalari, emotsional holati, o‘ziga va atrof-muhitga munosabati hamda individual xususiyatlarini bilvosita o‘rganish imkonini beradi. Mazkur metodikalar shaxsga nisbatan noaniq yoki erkin talqin qilinadigan stimul taqdim etish orqali uning ichki psixologik mazmunini tashqi

faoliyatda aks ettirish tamoyiliga asoslanadi. Bunday metodikalar tarkibida grafik proyektiv metodlar alohida o‘rin egallaydi.

Grafik tasvir jarayonida shaxs o‘zining individual tajribasi, emotsional munosabati, psixologik holati va ayrim shaxsiy xususiyatlarini bevosita anglamagan holda tasvirga proyeksiya qilishi mumkin. Shu jihatdan “Uy–Daraxt–Odam” proyektiv metodikasi shaxsning individual-psixologik xususiyatlarini o‘rganishda amaliy jihatdan muhim diagnostik vositalardan biri sifatida qaraladi.

“Uy–Daraxt–Odam” metodikasi shaxsga uy, daraxt va odam obrazlarini tasvirlash vazifasini berish hamda yaratilgan grafik materialni psixologik jihatdan tahlil qilishga asoslanadi. Mazkur metodikada tasvirning umumiy tuzilishi, obyektlarning joylashuvi, hajmi, proporsiyasi, chiziqlarning xususiyatlari, detallarni ifodalash darajasi, tasvir mazmuni va boshqa grafik belgilar diagnostik tahlil uchun material bo‘lib xizmat qiladi.

Uy obrazi ko‘pincha shaxsning xavfsizlik, oilaviy muhit va yaqin munosabatlar haqidagi tasavvurlari bilan bog‘liq holda, daraxt obrazi hayotiy resurslar va ichki holatni ifodalovchi ramziy material sifatida, odam obrazi esa shaxsning o‘ziga va boshqa insonlarga munosabati bilan bog‘liq jihatlarni tahlil qilish imkonini beruvchi material sifatida qaraladi. Biroq ushbu belgilarni talqin qilishda ularni yagona va qat’iy diagnostik mezon sifatida emas, balki shaxsning boshqa psixologik ma’lumotlari bilan kompleks ravishda baholash muhimdir.

“Uy–Daraxt–Odam” metodikasidan foydalanishda metodik talablarning to‘g‘ri tashkil etilishi diagnostik natijalarning ilmiy asoslanganligi uchun muhim shart hisoblanadi. Topshiriqni berish tartibi, respondent uchun yaratiladigan psixologik sharoit, ko‘rsatmalarni bir xil shaklda taqdim etish, tasvir jarayonini kuzatish, bajarilgan ishga oid qo‘shimcha savollar berish va grafik materialni tizimli tahlil qilish metodikaning muhim uslubiy jihatlarini tashkil etadi.

Mazkur jarayonda psixologning shaxsiy taxminlari yoki subyektiv qarashlari natijalarni talqin qilishga ortiqcha ta’sir ko‘rsatmasligi lozim. Shu sababli metodikani boshqa psixodiagnostik vositalar bilan uyg‘unlashtirish, olingan natijalarni kuzatish, suhbat va standartlashtirilgan metodikalar ma’lumotlari bilan taqqoslash maqsadga muvofiqdir.

Mavzu bo‘yicha adabiyotlar sharhi. Hozirgi kunga qadar proyektiv metodikalar bo‘yicha ko‘plab ilmiy tadqiqotlar, ilmiy maqolalar, darsliklar va o‘quv qo‘llanmalar yaratilgan. Ularni tahlil qilish proyektiv metodikalar asosida tadqiqot olib borayotgan mutaxassislar uchun muhim nazariy va amaliy ma’lumotlarni taqdim etadi.

“Uy–Daraxt–Odam” proyektiv metodikasi orqali shaxs xususiyatlarini o‘rganish zamonaviy psixodiagnostikaning muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Shaxsning individual-psixologik xususiyatlari, emotsional kechinmalari, o‘ziga va atrof-muhitga munosabati hamda shaxslararo munosabatlarini aniqlashda proyektiv metodikalardan foydalanish alohida ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Proyektiv yondashuv shaxsning ichki psixologik mazmunini bevosita savol-javob orqali emas, balki uning noaniq yoki erkin talqin qilinadigan stimulga munosabati va faoliyat mahsuli orqali o‘rganishga imkon beradi. Ukrain psixologi L.F. Burlachuk proyektiv psixodiagnostikani shaxsni tadqiq etishning o‘ziga xos yo‘nalishi sifatida ko‘rib, proyektiv metodikalarning nazariy asoslari, proyeksiya fenomeni, stimulning roli va diagnostik talqin masalalariga alohida e’tibor qaratadi. Olimning “Psixodiagnostika” asarida proyektiv texnikaga maxsus bob ajratilgan bo‘lib, unda “Uy–Daraxt–Odam” metodikasi ekspressiv proyektiv metodlardan biri sifatida ko‘rsatiladi [1, 65].

Tadqiqotchilar N.S. Burlakova va V.I. Oleshkevich proyektiv metodlarni shaxsni o‘rganishning murakkab psixodiagnostik vositasi sifatida tadqiq etib, ularni qo‘llashda metodikaning nazariy asoslari, o‘tkazish shartlari va olingan materialni talqin qilish xususiyatlarini hisobga olish zarurligini ta’kidlaydilar. Ularning yondashuvida proyektiv materialni oddiy grafik tasvir sifatida emas, balki shaxsning individual tajribasi va psixologik mazmuni bilan bog‘liq holda tahlil qilish muhim hisoblanadi [2, 43].

Rossiya psixologiyasida proyektiv metodlardan foydalanish masalasida E.T. Sokolovaning ilmiy qarashlari ham muhim o‘rin tutadi. E.T. Sokolova proyektiv diagnostikani shaxsni kompleks o‘rganish bilan bog‘liq holda ko‘rib, proyektiv materialni tahlil qilishda uning individual mazmuni, vaziyat konteksti va shaxsning psixologik xususiyatlarini birgalikda hisobga olish zarurligiga e’tibor qaratadi [3, 33].

Mazkur metodikani qo‘llashda grafik belgilarni tahlil qilish alohida ahamiyatga ega. Tasvirning qog‘ozdagi joylashuvi, obyektlarning hajmi, chiziqlarning xarakteri, bosim darajasi, detallarni ifodalash darajasi, tasvirning umumiy proporsiyasi va obyektlar o‘rtasidagi munosabatlar diagnostik tahlil uchun material bo‘lishi mumkin.

“Uy–Daraxt–Odam” metodikasida uy obrazi shaxsning yaqin ijtimoiy muhiti, xavfsizlik va qulaylik haqidagi tasavvurlarini o‘rganish uchun material sifatida qaralishi mumkin. Daraxt obrazi hayotiylik, ichki resurslar va psixologik holatni tahlil qilish bilan bog‘liq jihatlarni ifodalashi mumkin. Odam obrazi esa shaxsning o‘ziga va boshqa insonlarga munosabati, ijtimoiy tajribasi va individual xususiyatlarini o‘rganish uchun qo‘shimcha material beradi.

V.I. Batov proyektiv metodikalarni obyektiv diagnostik vositalar bilan o‘zaro qiyoslash masalasiga e’tibor qaratib, proyektiv texnikalarning imkoniyatlarini tahlil qilish bilan birga, ularni ishlab chiqish, nazariy asoslash va diagnostik ma’lumotlarni talqin qilishning ilmiy mezonlarini ham muhim deb hisoblaydi [4, 15–19].

R.F. Belyauskaytening tadqiqotlarida grafik tasvirlardan shaxs rivojlanishini diagnostika qilish vositasi sifatida foydalanish masalalari yoritilgan. Ushbu yondashuv grafik materialni shaxsning rivojlanish xususiyatlari va psixologik

holatini tushunishda qo‘shimcha manba sifatida ko‘rib chiqish imkonini beradi [5, 30–34].

R.S. Berne va S.X. Kaufmanlarning kinetik oila rasmi metodikasiga oid tadqiqotlari ham grafik proyektiv metodlarning diagnostik imkoniyatlarini tushunishda muhim nazariy manbalardan biri hisoblanadi. Mualliflar grafik tasvir orqali shaxslararo munosabatlar va oilaviy tizimga oid psixologik mazmunni o‘rganish imkoniyatlarini ko‘rsatib berganlar [6, 88].

Umuman olganda, adabiyotlar tahlili “Uy–Daraxt–Odam” metodikasidan foydalanishda grafik belgilarni mexanik tarzda talqin qilish emas, balki tasvirning yaxlit mazmuni, respondentning individual tajribasi va boshqa psixodiagnostik ma’lumotlar bilan birgalikda baholash zarurligini ko‘rsatadi.

Tadqiqot metodologiyasi. Tadqiqotning nazariy bosqichida proyektiv metodlar, grafik psixodiagnostika va shaxs xususiyatlarini o‘rganishga oid mahalliy hamda xorijiy psixologik adabiyotlar, ilmiy maqolalar va tadqiqot natijalari tahlil qilindi, tizimlashtirildi va umumlashtirildi.

Tadqiqotning empirik bosqichida “Uy–Daraxt–Odam” proyektiv metodikasi asosida shaxsning individual-psixologik xususiyatlarini o‘rganishga yo‘naltirilgan diagnostik yondashuvdan foydalanildi. Tadqiqot jarayonida kuzatish, suhbat, proyektiv metod, psixologik tahlil va taqqoslash metodlari qo‘llanildi.

“Uy–Daraxt–Odam” metodikasi yordamida yaratilgan grafik tasvirlarning mazmuni, umumiy tuzilishi, obyektlarning joylashuvi, hajmi, proporsiyasi, chiziqlar xususiyati, detallarni ifodalash darajasi va boshqa grafik belgilar tahlil qilindi.

Metodikani qo‘llashda respondentga topshiriq bir xil mazmunda taqdim etilishi, tadqiqot uchun zarur sharoit yaratilishi va bajarilgan tasvirlar izchil qayd etilishi ta’minlandi. Olingan ma’lumotlarni talqin qilishda alohida grafik belgilarning o‘zi emas, balki ularning o‘zaro uyg‘unligi va boshqa psixologik ma’lumotlar bilan munosabati asos qilib olindi.

Muhokama va natijalar. “Uy–Daraxt–Odam” proyektiv metodikasi orqali shaxs xususiyatlarini o‘rganishning uslubiy jihatlari tahlili shuni ko‘rsatadiki, mazkur metodika shaxsning hissiy holati, o‘zini anglash xususiyatlari, ijtimoiy munosabatlari va ichki kechinmalarini bilvosita aniqlash imkonini beradi.

Metodikada tasvirlangan uy, daraxt va odam obrazlari shaxsning o‘ziga, atrof-muhitga va boshqa insonlar bilan munosabatlariga oid psixologik xususiyatlarni tahlil qilish uchun asos bo‘lib xizmat qiladi.

Tadqiqotda ishtirok etgan 230 nafar talabaning natijalari umumiy tahlil qilinganda, hayot quvvati va xavfsizlik hissi bilan bog‘liq ko‘rsatkichlarning nisbatan yuqori darajada namoyon bo‘lgani kuzatildi. Shuningdek, ishtirokchilarda o‘ziga munosabatning ijobiy yo‘nalishda ekanligi kuzatildi.

Shu bilan birga, himoyasizlik, xavotir-bezovtalik, o‘ziga ishonmaslik va nomukammallik tuyg‘usi bilan bog‘liq ayrim ko‘rsatkichlarning ham mavjudligi aniqlandi. Bu holat talabalarning psixologik holatida ijobiy yo‘nalishlar bilan bir

qatorda, ayrim vaziyatlarda ichki zo‘riqish va xavotir elementlari ham mavjud bo‘lishi mumkinligini ko‘rsatadi.

Olingan natijalarni talqin qilishda “Uy–Daraxt–Odam” metodikasining proyektiv xususiyatlarini hisobga olish muhimdir. Mazkur metodika natijalari shaxs haqida yakuniy psixologik xulosa chiqarish uchun mustaqil va yagona asos sifatida qaralmasligi kerak. Grafik tasvirlardan olingan ma’lumotlar suhbat, kuzatish va boshqa standartlashtirilgan psixodiagnostik metodikalar natijalari bilan birgalikda tahlil qilingandagina diagnostik jihatdan yanada ishonchli xulosalar shakllantirish imkonini beradi.

Shuningdek, metodika natijalarini talqin qilishda psixologning kasbiy kompetensiyasi, metodikani qo‘llash shartlariga rioya qilishi va grafik belgilarni kontekstual tahlil qila olishi muhim ahamiyatga ega. Biror bitta belgi asosida shaxsning muayyan xususiyati haqida qat’iy xulosa chiqarish metodik jihatdan to‘g‘ri emas.

“Uy–Daraxt–Odam” metodikasining muhim afzalliklaridan biri shundaki, u respondentning verbal javoblari bilan cheklanib qolmasdan, uning grafik faoliyat mahsulotlarini ham tahlil qilish imkonini beradi. Shu sababli metodika shaxsning emotsional holati, o‘ziga munosabati, ijtimoiy aloqalari va psixologik kechinmalarini qo‘shimcha ravishda o‘rganishda foydali vosita bo‘lishi mumkin.

Xulosa. O‘tkazilgan nazariy va empirik tahlil natijalari “Uy–Daraxt–Odam” proyektiv metodikasining shaxsning individual-psixologik xususiyatlarini o‘rganishda muhim qo‘shimcha psixodiagnostik vosita sifatida foydalanish imkoniyatiga ega ekanligini ko‘rsatdi.

Tadqiqot natijalariga ko‘ra, ishtirok etgan talabalarda hayot quvvati va xavfsizlik hissi nisbatan yuqori darajada namoyon bo‘lgan. Shuningdek, o‘ziga munosabatning ijobiy yo‘nalishda ekanligi kuzatildi. Shu bilan birga, himoyasizlik, xavotir-bezovtalik, o‘ziga ishonmaslik va nomukammallik tuyg‘usi bilan bog‘liq ayrim ko‘rsatkichlarning mavjudligi talabalarning psixologik holatida individual farqlar mavjudligini ko‘rsatadi.

“Uy–Daraxt–Odam” metodikasidan foydalanishda grafik belgilarni alohida va qat’iy diagnostik mezon sifatida emas, balki tasvirning yaxlit mazmuni, respondentning individual tajribasi va boshqa psixodiagnostik ma’lumotlar bilan birgalikda talqin qilish zarur.

Umuman olganda, mazkur metodikadan ta’lim muassasalarida psixologik diagnostika, maslahat, shaxsning individual xususiyatlarini o‘rganish hamda psixologik profilaktika jarayonlarida qo‘shimcha vosita sifatida foydalanish mumkin. Bunda metodikani standartlashtirilgan psixodiagnostik vositalar bilan uyg‘unlashtirish va natijalarni malakali mutaxassis tomonidan kompleks baholash maqsadga muvofiqdir.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Бурлачук Л. Ф. Психодиагностика: учебник для вузов. — СПб.: Питер, 2006. — 351 с.

2. Бурлакова Н. С., Олешкевич В. И. Проективные методы: теория, практика применения к исследованию личности ребенка. — М., 2001. — С. 43.

3. Соколова Е. Т. Изучение личностных особенностей и самосознания при пограничных личностных расстройствах // Соколова Е. Т., Николаева В. В. Особенности личности при пограничных расстройствах и соматических заболеваниях. — М., 1995. — С. 33.

4. Батов В. И. Личностное в рисунке: вопросы диагностики. Искусство и эмоции // Материалы международного научного симпозиума, 17–21 сентября 1991 г. — Пермь, 1991. — С. 15–19.

5. Беляускайте Р. Ф. Рисуночные пробы как средство диагностики развития личности ребенка // Детский практический психолог. — 1994. — Январь. — С. 30–34.

6. Берне Р. С., Кауфман С. Х. Кинетический рисунок семьи: введение в понимание детей через кинетические рисунки / пер. с англ. — М.: Смысл, 2000. — 146 с.

FAN VA TA'LIM YANGILIKLARI
JURNALI

2026-yil
9(2)-son

Muassis - "FAN VA INNOVATSIYA YANGILIKLARI" MCHJ
Jurnal hamkori - «PROFI UNIVERSITY»

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Administratsiyasi huzuridagi axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan 2024-yil 24-may kuni № 454068-sonli guvohnoma bilan ro'yxatga olingan.

Jurnal 2024-yilda tashkil etilgan, 1 oyda bir marta o'zbek, tojik, qozoq, qirg'iz, qoraqalpoq, rus va ingliz tillarida nashr etiladi.

Tahririyat manzili: 190110, Toshkent shahri Uchtepa tumani, Bog'iston MFY, 14-mavze, 8-uy.

Telefonlar: +998 90 749 00 00
+998 90 749 77 77
+998 91 902 05 01
E-mail: saen_2024@mail.ru
Jurnal sayti: www.saen.uz
Telegram kanali: **https://t.me/saen_2024**

Maqolada keltirilgan fakt va ma'lumotlarning to'g'riligi uchun mualliflar mas'uldirlar.

"Fan va ta'lim yangiliklari" ilmiy-amaliy jurnali Oliy attestatsiya komissiyasi Rayosatining qarori (25.08.2025 y., №374/5) bilan pedagogika va psixologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

ISSN: 3093-8694